

ความรู้เรื่อง องค์ประกอบศิลป์

Composition

องค์ประกอบศิลป์ (Composition)

- องค์ประกอบศิลป์ หมายถึง การนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของทัศนธาตุต่าง ๆ เช่น จุด เส้น รูปร่าง รูปทรง ขนาด สัดส่วน แสงเงา สี ช่องว่าง และลักษณะผิว มาสร้างสรรค์เป็นผลงานการเรียนรู้องค์ประกอบศิลป์จึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะทุกแขนงเพื่อให้เกิดความงามหรือสื่อความหมายทางศิลปะได้ โดยยึดหลักการจัดดังนี้
  - เอกภาพ (Unity) > อ่านรายละเอียดด้านล่าง
  - ความสมดุล (Balance) > อ่านรายละเอียด
  - จุดเด่น (Dominance) > อ่านรายละเอียด
  - ความกลมกลืน (Harmony) > อ่านรายละเอียด
  - ความขัดแย้ง (Contrast) > อ่านรายละเอียด

เอกภาพ (Unity)

- เอกภาพ หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความสอดคล้องกลมกลืน เป็นหน่วยเดียวกัน ด้วยการจัดองค์ประกอบให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเป็นกลุ่มก้อนไม่กระจัดกระจาย โดยการจัดระเบียบของรูปทรง จังหวะ เนื้อหาให้เกิดดุลยภาพจะได้สื่ออารมณ์ ความรู้สึก ความหมายได้ง่ายและรวดเร็ว

การสร้างเอกภาพ

วางสัมผัส

ทับซ้อน

จัดกลุ่ม

- เอกภาพ เกิดจากการนำเอารูปร่าง รูปทรงมาประสานสัมพันธ์กันให้เกิดเอกภาพได้หลายวิธี ดังนี้
  1. **วิธีสัมผัส** คือ การนำรูปร่าง รูปทรงมาสัมผัสกันในลักษณะต่าง ๆ ให้เกิดเอกภาพขึ้น เช่น การสัมผัสด้านต่อ ด้านการสัมผัสมุมต่อมุม การสัมผัสด้านต่อมุม
  2. **วิธีทับซ้อน** คือ การนำเอารูปร่าง รูปทรงมาวางทับซ้อนกันในลักษณะต่าง ๆ เช่น การทับซ้อนบางส่วน การทับซ้อนทุกส่วนหรือทับซ้อนบังกัน การทับซ้อนคาบเกี่ยว การทับซ้อนแบบลูกโซ่ การทับซ้อนประสานกัน หลายชั้น
  3. **วิธีจัดกลุ่ม** คือ การนำเอารูปร่าง รูปทรงมาจัดกลุ่มกันในลักษณะต่าง ๆ เช่น นำเอารูปร่าง 2 รูปมาวางใกล้กัน จะเกิดแรงดึงดูดกันให้ความรู้สึกพยายามที่จะรวมเป็นหน่วยเดียวกัน

ความสมดุล

- ความสมดุลหรือดุลยภาพ หมายถึง ความเท่ากันเสมอกัน มีน้ำหนัก หรือ ความกลมกลืนพอเหมาะพอดี โดยมีแกนสมมติทำหน้าที่แบ่งภาพให้ซ้าย ขวา บน ล่าง ให้เท่ากัน การเท่ากันอาจไม่เท่ากันจริง ๆ ก็ได้ แต่จะเท่ากัน ในความรู้สึกตามที่ตามองเห็น ความสมดุลแบ่งเป็น 2 ประเภท
  - สมดุล 2 ข้างเท่ากัน
  - สมดุล 2 ข้างไม่เท่ากัน

ความสมดุล 2 ข้างเท่ากัน (Symmetrical Balance)

- หมายถึง การจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ ของศิลปะให้ทั้ง 2 ข้างแกนสมมติมีขนาด สัดส่วน และน้ำหนักเท่ากัน หรือมีรูปแบบเหมือนกัน คล้ายกัน เช่น การวาดภาพที่ซ้ายขวาเหมือนกันมาก

ความสมดุล 2 ข้างไม่เท่ากัน (Asymmetrical Balance)

- หมายถึง การจัดองค์ประกอบของศิลปะ ทั้ง 2 ข้างแกน สมมุติมีขนาด สัดส่วนน้ำหนักไม่เท่ากัน ไม่เหมือนกัน ไม่เสมอกัน แต่ดูสมดุลกันในความรู้สึก

จุดเด่น (Dominance)

- จุดเด่น หมายถึง จุดสนใจหรือส่วนประธานของงานศิลปะ จุดเด่นเป็นส่วนสำคัญที่เด่นที่สุดของงานศิลปะทุกประเภท
  - จุดเด่นจะชัดเจนสะดุดตามีพลังดึงดูดความสนใจ
  - จุดรองลงไปช่วยเสริมให้จุดเด่นส่วนเป็นประธานดูเด่นน่าสนใจยิ่งขึ้นมีความสมบูรณ์มากขึ้น
- การวางตำแหน่งของจุดเด่นมักวางไว้ในระยะหน้า หรือระยะกลาง ไม่นิยมวางจุดเด่นไว้ที่กึ่งกลาง เพราะจะทำให้ความรู้สึกหยุดนิ่งทำให้งานศิลปะด้อยคุณค่า ควรวางไว้ให้เอียงไปซ้ายขวาบนล่าง ใกล้กับจุดกึ่งกลาง

การเน้นจุดเด่น เน้นได้ 4 วิธี ดังนี้

1. เน้นด้วยขนาดของรูปร่างหรือรูปทรง โดยนำเอารูปร่างหรือรูปทรงที่ใหญ่กว่า ย่อมมีความเด่นชัดกว่าที่มีขนาดเล็ก
2. เน้นด้วยแสงเงา คือ การใช้น้ำหนักความเข้มของแสงเงาไล่ระยะแสงสว่างและเงามืด เช่น การเน้นแสงสว่างตรงที่ต้องจุดเด่น หรือ จุดเด่นเป็นส่วนที่มืดที่สุด ท่ามกลางแสงสว่าง
3. การเน้นด้วยเส้น คือ การใช้เส้นแบบต่าง ๆ มาเน้นให้เกิดจุดเด่น
4. การเน้นด้วยวรรณะของสี คือ การใช้สีในวรรณะใดวรรณะหนึ่งมาช่วยเน้นให้เกิดจุดเด่น

ตัวอย่างจุดเน้น

เน้นด้วยขนาด

เน้นด้วยแสง

เน้นด้วยเส้น

เน้นด้วยสี

End.

ความกลมกลืน (Harmony)

- ความกลมกลืน หมายถึง เข้ากันได้ดีไม่ขัดแย้งกันขององค์ประกอบศิลป์ เช่น เส้น รูปร่าง รูปทรง ขนาด สัดส่วน สี พื้นผิว กลมกลืนจากสิ่งที่เหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน เป็นต้น

ความกลมกลืนมีหลายลักษณะ

- **กลมกลืนด้วยขนาด** คือ การนำเอารูปร่างหรือรูปทรงที่มีขนาดใกล้เคียงกันมาจัดวางรวมกัน ใกล้เคียงกัน
- **กลมกลืนด้วยเส้น** คือ การนำเอาเส้นชนิดใดชนิดหนึ่งที่มีขนาดใกล้เคียงกัน มาจัดองค์ประกอบให้มีความกลมกลืน
- **กลมกลืนด้วยสี** คือ การเลือกใช้สีในวรรณะเดียวกัน หรือการใช้สีเดียว เรียกว่า สีเอกรงค์ เช่น สีนํ้าเงินสีเดียวหรือสีนํ้าตาลสีเดียวแล้วไล่นํ้าหนักอ่อนแก่ หรือใช้สีวรรณะอุ่น สีวรรณะเย็น มาสร้างงาน
- **กลมกลืนด้วยลักษณะผิว** คือ การนำเอาลักษณะผิวที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน มาจัดเป็นองค์ประกอบ เช่น ผิวมัน ผิวละเอียด ผิวเนียน มาจัดทำให้มีความกลมกลืนกัน

ตัวอย่างความกลมกลืน

กลมกลืนด้วยขนาด

กลมกลืนด้วยเส้น

กลมกลืนด้วยสี

กลมกลืนด้วยลักษณะผิว

ความขัดแย้ง (Contrast)

- ความขัดแย้ง หมายถึง ความไม่ลงรอยกัน เข้ากันไม่ได้ ไม่ประสานสัมพันธ์กัน ขององค์ประกอบศิลป์ ลักษณะความขัดแย้ง มีดังนี้
  1. ความขัดแย้งด้วยรูปร่างหรือรูปทรง เช่น รูปเหลี่ยมกับรูปกลม เป็นต้น
  2. ความขัดแย้งด้วยขนาด เช่น รูปทรงขนาดใหญ่ขัดแย้งกับรูปทรงที่มีขนาดเล็กมาก เป็นต้น
  3. ความขัดแย้งด้วยเส้น เช่น เส้นแนวนอนขัดแย้งกับเส้นแนวตั้ง เส้นตรงขัดแย้งกับเส้นตัด เส้นโค้งขัดแย้งกับเส้นฟันปลา เป็นต้น
  4. ความขัดแย้งด้วยลักษณะผิว เช่น ลักษณะผิวที่ขรุขระย่อมขัดแย้งกับลักษณะผิวที่เรียบ ลักษณะผิวหยาบขัดแย้งกับผิวละเอียด
  5. ความขัดแย้งด้วยสี เช่น ขัดแย้งด้วยสีตรงกันข้าม ขัดแย้งด้วยความเข้มของสี เป็นต้น

ความขัดแย้ง(ต่อ)

- ศิลปิน จะต้องนำเอาความขัดแย้งขององค์ประกอบมาจัดให้เกิดความกลมกลืน งานศิลปะจึงมีคุณค่าความงาม โดยใช้อัตราส่วน 80: 20 ให้กลมกลืน 80 ส่วน ขัดแย้ง 20 ส่วน ซึ่งการให้มีความขัดแย้งอยู่บ้างจะทำให้ผลงานน่าสนใจมากขึ้น ถ้าไม่มีความขัดแย้งเลยจะทำให้จืดชืด เรียบ ไม่ดึงดูดความสนใจ

ขัดแย้งด้วยรูปทรง

ขัดแย้งด้วยขนาด

ขัดแย้งด้วยเส้น

ขัดแย้งด้วยลักษณะผิว

ขัดแย้งด้วยสี